

ISSN
ISSN 2992-9229

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2024 №1
(3)

Samarqand-2024

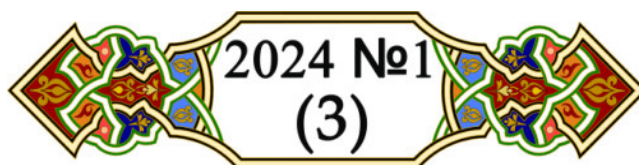
ISSN 2992-9229

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

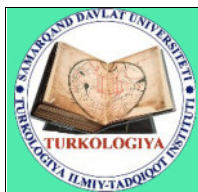
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2024

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., dotsent
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hamidulla DADABOYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ma‘rufjon YO‘LDOSHEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Jabbor ESHONQUL – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

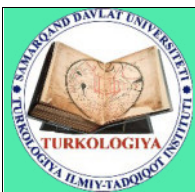
Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Mas‘ul muharrir: **PhD Zokir BAYNAZAROV**
(O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Заместитель главного редактора:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Хамидулла ДАДАБОЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Маруфжан ЙУЛДОШЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Джаббар ЭШАНКУЛ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

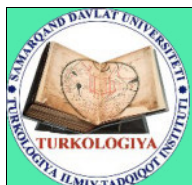
Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD Зокир БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ (Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMİY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khamidulla DADABOEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Marufjon YULDASHEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Jabbar ESHANKUL (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hamidulla DADABOYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Marufcan YULDOŞEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Cabbar EŞANKUL (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Annagurban AŞIROV

MAHTUMKULU FİRÂKÎ: TÜRKMEN HALKININ MİLLÎ GURURU 5

Yusuf AZMUN

TÜRKMEN ŞAİRİ MAHTINGULI VE ONUN ESERLERİ HAKKINDA BİLİNMESİ
GEREKEN KONULAR: I..... 16

Begmırat GEREY

BÜYÜK FİRÂKÎ HAKKINDA DÜŞÜNCELER (CEMŞİT'İN KADEHİNE BİR BAKIŞ)..... 32

Abdurrahman GÜZEL

TÜRK DÜNYASINDA “MAHTUMKULU EKOLÜ” ÜZERİNE KISA BİR
DEĞERLENDİRME..... 46

Emrah YILMAZ

MAHTUMKULU FİRÂKÎ VE OKUDUĞU MEDRESELER 51

Tazegül TAÇMAMMEDOVA

TÜRKMEN ŞAİRLERİNİN ŞİİRLERİNDE MAHTUMKULU'NUN EDEBÎ MEKTEBİ 63

Usmon Qobilov

TURKIY-O‘ZBEK ADABIYOTIDA TAVHID, NUBUVVAT VA BADIYYAT MASALALARI
..... 68

Dövmırat YAZKULIYEV

BEYİK AKYLDARYŇ ŞALARY WASP EDÝÄN ŞYGYRLARY HAKYNDA 82

Abdulla Ulug‘ov

"O‘RTANDIM, YONDIM" 93

TURKIY XALQLAR DIALEKTOLOGIYASI

Berdi SARIYEV

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE “SÖZ” KAVRAMI..... 109

Tagandurdi BEKJAYEV

MAHTUMKULU ESERLERİNDE FRAZEOLÖJİK VARYANTLAR 119

Raxmatulla SHOKIROV

SOVET ITTIFOQI DAVRIDA O‘RTA OSIYODA OLIB BORILGAN TOPONİMİK
O‘ZGARISHLAR VA ULARNI O‘RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI 127

Севиля БАДАЛОВА, Фахриддин ШОДИЕВ

ЗАЙМСТВОВАНИЯ ИЗ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ В СОСТАВЕ РУССКОЙ ЛЕКСИКИ ... 133

TURKIY XALQLARNING IJTIMOYIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Foziljon SHUKUROV

SAMARQAND ADABIY MUHITINING ADABIYOT TARAQQIYOTIDAGI O‘RNI 140

Dilfuza DJURAKULOVA

TURKISTON MINTAQASIDAGI ENG QADIMGI MIGRATSION JARAYONLAR 145

Yoo Inyoung

O‘ZBEKISTON HUDUDIDAGI DAVLAT UYUSHMALARINING KOGURYO VA SILLA
DAVLATLARI BILAN IQTISODIY-MADANIY ALOQALARI 150

Nurbek ALLABERGENOV

ILK O‘RTA ASRLARDA O‘RTA OSIYO MINTAQASIDA YUZ BERGAN SIYOSIY VA
ETNOMADANIY JARAYONLAR VA ULARNING TANGA ZARBIGA TA‘SIRI 157

Hilola NORMAMATOVA

ILK O‘RTA ASRLAR O‘RTA OSIYO TANGALARIDA O‘RIN OLGAN TAMG‘ALAR.... 165

AZIZ MUSHTARIY!

Turkologik tadqiqotlarni e'lon qiladigan jurnalimizning ushbu sonida ham til, madaniyat va mushtarak qadriyatlarimiz izlarini topasiz. Ahmad Yassaviy, Fuzuliy, Yunus Emro, Alisher Navoiy, Abay ijodi kabi qalbga kirib, insonning dunyoqarashini o'stiradigan, uni rivojlantirish va qayta qurishni o'ziga vazifa qilib olgan mushtarak qadriyatlarimizdan biri Maxtumquli Firog'iy ijodidir. YUNESKO tomonidan 2024-yil tavalludining 300 yilligi deb e'lon qilinishi adabiyot ixlosmandlari, siyosatchilar va ilmiy doiralarning yana bir bor e'tiborini Maxtumquliga qaratishga sabab bo'ldi. Shuning bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2024-yil 19-fevralda "Buyuk turkman shoiri va mutafakkiri Maxtumquli Firog'iy tavalludining 300 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi qarorini e'lon qilib, mutafakkir shoirning ijodini yana-da chuqurroq o'rganishga asos yaratib berdi. Shu munosabat bilan jurnalimizning 3-sonini ta'lim hayotining salmoqli qismini O'zbekistonning serhosil zaminida o'tkazgan mutafakkir shoir xotirasiga bag'ishlashga qaror qildik. Ushbu sonda "Turkman xalqining milliy g'ururi, shoir va uning ijodi haqidagi masalalar, Maxtumquli adabiy maktabi, tahsil olgan madrasalar, o'zbek adabiyotida tavhid, nubuvvat va badiiyat masalalari, Firog'iy haqidagi fikrlar, ulug' donishmand tomonidan sultonlarga berilgan tavsiflar, turkman tilidagi so'z tushunchasi, frazeologik variantlar" kabi mavzularga bag'ishlangan maqolalar kiritildi.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

You will find traces of our language, culture and common values in this issue of our journal, which publishes Turkological researches. One of our common values is Makhtumkuli Firaghi's work, which penetrates into the heart, develops a person's worldview, and takes it upon himself to develop and reconstruct it, such as the works of Ahmad Yassavi, Fuzuli, Yunus Emro, Alisher Navoi, Abay. The declaration of the 300th anniversary of his birth by UNESCO in 2024 rised the attention of literature lovers, politicians and scientific circles to once again focus on Makhtumkuli. At the same time, by announcing the decision of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev on 19.02.2024 "On the wide celebration of the 300th anniversary of the birth of the great Turkmen poet and thinker Makhtumkuli Firaghi", created the basis for a deeper study of the work of the great poet. In this regard, our editors have decided to dedicate the 3rd issue of our magazine to the memory of the great poet who spent a significant part of his educational life in the fertile land of Uzbekistan, as a debt and symbol of gratitude. In this issue, "the national pride of the Turkmen people, the necessary questions about the poet and his work, the literary school of Makhtumkuli, the madrassas where he studied, the issues of monotheism, prophecy and artistry in Uzbek literature, thoughts about Firaghi, descriptions given by the great sage to the sultans, word concept, phraseological variants" given in Turkman language are included.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Türkoloji araştırmalarını sürdüren dergimizin bu sayısında dilimizin, kültürümüzün ve müşterek değerlerimizin izlerini bulacaksınız. Ahmet Yesevî, Yûnus Emre, Ali Şîr Nevâyî, Muhammed Fuzûlî, Abay Kunanbayev, Toktogul Satılğanov gibi gönle girip, kişinin dünya görüşünü geliştiren ve insanı yeniden inşa etmeyi kendine görev edinen müşterek değerlerimizden biri de Mahtumkulu Firâkî'dir. 2024 yılının UNESCO tarafından doğumunun 300. yılı olarak ilan edilmesi edebiyatseverlerin, siyasetçilerin ve bilim çevrelerinin dikkatinin bir kez daha Mahtumkulu'ya yöneltmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev 19.02.2024 tarihinde "Büyük Türkmen şairi ve düşünürü Mahtumkulu Firâkî'nin doğumunun 300. yıldönümünün geniş çapta kutlanmasıyla ilgili" kararını açıklaması, mütefekkir şairin eserlerinin daha derinlemesine incelenmesi için bir temel oluşturdu. Bu vesileyle tahrir heyetimiz bir kalem ve gönül borcu olarak dergimizin 3. sayısını; tahsil hayatının önemli bir kısmını Özbekistan'ın mümbit ikliminde geçiren mütefekkir şairin anısına bağışlamaya karar vermiştir. Bu sayıda "Türkmen halkının millî gururu, şair ve eserleri hakkında bilinmesi gereken konular, Mahtumkulu edebî mektebi, okuduğu medreseler, Özbek edebiyatında tevhid, nübüvvet ve bediyyat meseleleri, Firâkî'ye dair düşünceler, büyük bilgenin sultanları tasviri, Türkmence'de söz kavramı, frazeolojik varyantlar" gibi konu başlıklarına yer verilmiştir.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Следы нашего языка, культуры и общих ценностей вы найдете в этом номере нашего журнала, в котором публикуются тюркологические исследования. Одной из наших общих ценностей является творчество Махтумкули Фраги, которое проникает в самое сердце, развивает мировоззрение человека и берет на себя задачу его развития, как, например, произведения Ахмада Яссави, Физули, Юнуса Эмро, Алишера Навои, Бухта. Объявление ЮНЕСКО 2024 года 300-летием со дня его рождения Махтумкули заставило вновь обратить внимание любителей литературы, политиков и научных кругов на мыслителя. Вместе с тем, объявив решение Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева от 19.02.2024 года «О широком праздновании 300-летия со дня рождения великого туркменского поэта и мыслителя Махтумкули Фраги», наше правительство создало основу для более глубокого изучения творчества поэта-мыслителя. В связи с этим наша редакция приняла решение посвятить 3-й номер нашего журнала памяти поэта-мыслителя, проведшего значительную часть своей образовательной жизни на благодатной земле Узбекистана, как долг и символ благодарности. В этом номере освещены такие темы, как национальная гордость туркменского народа, необходимые вопросы о поэте и его творчестве, о литературной школе Махтумкули, медресе, в которых он учился, вопросы единобожия, пророчества и художественности в узбекской литературе, мысли о Фраги, а также включены описания, данные великим мудрецом султанам, туркменский язык, такие наименования, как словосочетание, фразеологические варианты».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

MAHTUMQULI HAQIDA!

Turkman mumtoz adabiyotining yetakchi shoiri Maxtumquli Firog‘iy (1724-1807) mutafakkir inson sifatida sivilizatsiyamiz tarixida eng ko‘zga ko‘ringan namoyondalardan biridir. U Eronning Guliston viloyatiga qarashli Gunbedkavus shahri yaqinidagi Xojigovshan qishlog‘ida Davlatmahmad Ozodiy oilasida tug‘ilgan va vafotidan so‘ng Turkmansahrodagi Oqto‘qay qishlog‘i maqbarasida otasi yoniga dafn etilgan. U avval ovul maktabida, so‘ng 1753-yilda Qiziloyoqdagi (Lebap viloyati Xalach tumani) Idrisbobo, 1754-yilda Buxorodagi Ko‘kaldosh, 1757-yilda Xivadagi Sherg‘ozixon, Farg‘onadagi Andijon madrasalarida tahsil oladi. Maxtumquli yoshligida bir qancha fanlarni chuqur o‘zlashtiradi, shu bilan birga, zargarlik hunarini ham o‘rganadi.

Ozarbayjon, Suriya, Eron, Afg‘oniston, Hindiston, O‘rta Osiyo mamlakatlariga sayohatlar qiladi. Forobiy, Beruniy, Xorazmiy, Ibn Sino, Firdavsiy, Mansur Halloj, G‘azali, Zamaxshariy, Naimiy, Xoja Ahmad Yassaviy, Nizomiy, Jaloliddin Rumiy, Yunus Emro, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Bayram Xon, Nejep Bekpan, Ulug‘bek kabi ko‘plab mutafakkirlarning asarlarini o‘qib ijodlaridan bahramand bo‘adi, hatto Aflotun, Arastu, Xelen kabi mutafakkirlarning falsafiy qarashlari bilan ham yaqindan tanishadi.

XVIII asr turkman adabiyotining eng muhim namoyandalardan biri bo‘lgan va turkmanchani yozma til bo‘lishiga asos solgan Maxtumqulining birdamlik xabarlarini va sa‘y-harakatlari mustaqil Turkmaniston Respublikasining siyosiy kodlarini ochib beruvchi eng sara fikrlarni ifodalaydi. Shoirning didaktik uslubda yozilgan she‘rlarida tarqoq turkman qabilalarining birlashishi lozimligi, mustaqil davlat barpo etish g‘oyasi, Vatanga va xalqqa muhabbat, siyosiy-ijtimoiy tanqid, falsafiy qarashlar, axloqiy tushunchalar, so‘fiylik ta‘limotlari va nasihatlarini ifodalangan.

Maxtumquli adabiy merosida o‘zbek-turkman ellarining qon-qardoshlik tuyg‘ulari ifodalanadi. 9 yoshidan (otasi uyidagi yig‘inlar ta‘sirida) qo‘shiq to‘qiy boshlaydi. Maxtumquli she‘riyati umumturkiy mushtarak g‘oyalar, dardlar, orzu-armonlar bilan yo‘g‘rilgan. Uning ma‘rifiy asarlarida, pandu nasihatlarida umumturkiy ma‘naviyat yaqqol mujassam. Shoir haqida turli geografiyalarda hikoya, roman, drama, ocherk, xotira va rivoyat kabi nasriy adabiy janrlardan tashqari nazm shaklidagi asarlar, jumladan, xalq qo‘shiqlari, lirik va epik she‘rlar ham yaratilgan.

Xorazmning serhosil iqlimida so‘fiylik bilan o‘sib-ulg‘aygan Maxtumquli, shubhasiz turkman xalqi shoirlarining ma‘naviyat tabibi, siyosiy dahosi, omad yulduzidir. U bir qancha lirik she‘rlar, liroepik dostonlar, g‘azallar yozadi. Bizgacha uning 20 ming misraga yaqin she‘rlari yetib kelgan. Ularda xalq hayoti, urf-odatlarini, o‘sha davrdagi ijtimoiy voqealar aks etgan («Bo‘lmasa», «Kelgay», «Naylayin», «Etmas», «Bo‘lar», «Kechdi zamona», «Bilinmas» kabi she‘rlari).

Turkmaniston davlatini Maxtumqulisiz tasavvur qilib bo‘lmaydi; chunki u turkman xalqining ramzidir. Shoir ijodida asosiy o‘rinni egallagan mavzulardan biri ham mustaqillik tushunchasidir. Turkmanlarni bir davlat, bir bayroq ostida, bir dasturxon atrofida yig‘ilishga chaqirgan mutafakkir “Turkmaning” nomli she‘rida birlik haqidagi fikrlarini quyidagicha ifodalaydi:

Turkmanlar bog‘lasa bir bo‘lib belni,
Quritar Qulzumni, daryoyi Nilni,
Taka, yovmut, go‘klang, yazir, alili,
Bir davlatga xizmat etsak beshimiz.

Maxtumquli ijodini oziqlantiruvchi uchta asosiy manba mavjud: Turkman xalq adabiyoti, Sharq mumtoz adabiyoti, yunon va hind falsafasi. Uning yetti yuzga yaqin she‘rlariga nazar tashlasak; shoirning falsafa, sotsiologiya, tibbiyot, matematika, ilohiyot, musiqa, xalq adabiyoti, xalq tabobati va zargarlik kabi ko‘plab fan va san‘at sohalaridan xabardor bo‘lganligi ma‘lum bo‘ladi. She‘rlari tahlil qilinsa, bir qator sohaga tegishli ilmlardan xabardor bo‘lganligi anglashiladi. Shu jihatdan shoirlik sifati unga yetarli ta‘rif emas. U diniy va milliy mavzularni mukammal yoritgan asarlari bilan o‘z chegarasidan chiqib, mutafakkir shoir bo‘lishga muvaffaq bo‘ldi. Darhaqiqat, tavalludining 300 yilligi munosabati bilan YUNESKO tomonidan 2024-yilning “Mahtumquli Firog‘iy yili” deb e‘lon qilinishi ham buning yana bir yorqin ifodasidir. Bu holat Turkmaniston madaniy diplomatiyasining bosh me‘mori Maxtumquli ekanligini ko‘rsatishi bilan ham ahamiyatlidir. Binobarin, shoirdan qolgan asarlar nafaqat turkmanlar, balki butun insoniyat uchun noyob madaniy boylikdir. U Sharq-islom sivilizatsiyasining Marv, Samarqand, Xiva, Buxoro, Andijon kabi qadimiy madaniyat markazlaridan o‘ziga meros qolgan tarixiy bilimlar bilan voyaga yetdi va “Haq yo‘lida yo‘l ko‘rsatuvchisiz sayr qilib bo‘lmaydi” deb Turkistonning ma‘naviy chiroqlari bilan rishtalar o‘rnatgan va qalbida yoqqan hikmat uchqunlari bilan yo‘limizni yorituvchi mash‘alaga aylangan.

Mirzo Kenjabek ta‘biri bilan aytganda: Maxtumquli – turkiy xalqlarning sayroqi tili, sahraning guli, gulning bulbuli, Haqning sodiq, oshiq va orif qulidir.

O‘ZBEKISTON HUDUDIDAGI DAVLAT UYUSHMALARINING KOGURYO VA SILLA DAVLATLARI BILAN IQTISODIY-MADANIY ALOQALARI

Yoo Inyoung (유인영),
mustaqil izlanuvchi.
Samarqand davlat universiteti,
E-mail: juanjoy@gmail.com
ORCID: 0009-0003-4399-2353

Annotatsiya: Ushbu maqolada antik va o‘rta asrlarda O‘zbekiston hamda Koreya tarixining o‘zaro aloqadorligi masalasi haqida so‘z boradi. Ushbu yo‘nalishda tadqiqot olib borish, mavzuning tub mohiyatini ochib berish dolzarb masalalardan biridir. Dunyoning yetakchi ilmiy tadqiqot muassasalarida Buyuk ipak yo‘li orqali olib borilgan diplomatik, o‘zaro savdo, madaniy almashinuv masalasi yaxshi tadqiq etilgan bo‘lib, bu tadqiqotlar natijalari ushbu transkontenental yo‘lining Xitoydan to Yevropagacha bo‘lgan mintaqalarda joylashgan xalqlarning o‘zaro hamkorlik masalalari yoritiladi. Biroq, yaqin kunlarga qadar Markaziy Osiyo mintaqasidagi tarixiy davlatlarning Buyuk ipak yo‘lining eng sharqiy chekkasida joylashgan Koreya yarim oroli mintaqasi bilan hamkorlik masalalari kam tadqiq etilgan soha edi. Antik va o‘rta asrlarda O‘zbekiston hamda Koreya tarixining o‘zaro aloqadorligiga oid manba va ilmiy adabiyotlarni aniqlash, ikki mintaq xalqlari o‘rtasida bevosita yoki bilvosita hamkorlikning yo‘lga qo‘yilishi kabi muammolar shu davrning xo‘jalik taraqqiyoti, iqtisodi va ijtimoiy munosabatlari qanday bo‘lganligiga doir masalalarni hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: Buyuk ipak yo‘li, Markaziy Osiyo, Turk hoqonligi, antik davr, ilk o‘rta asrlar, Xitoy, Sug‘d, Koguryo, Silla.

ЭКОНОМИКО-КУЛЬТУРНЫЕ ОТНОШЕНИЯ ГОСУДАРСТВ НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА СО ГОСУДАРСТВАМИ КОГУРЕ И СИЛЛА

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос взаимосвязи истории Узбекистана и Кореи в древности и средневековье. Проведение исследований в этом направлении, выявление сути проблемы является одним из актуальных вопросов. В ведущих научно-исследовательских учреждениях мира хорошо изучен вопрос дипломатического, взаимного торгового и культурного обмена, осуществляемого через Великий Шелковый путь, а результатами этих исследований является взаимодействие народов, расположенных в регионах этого трансконтинентального пути. Однако до недавнего времени вопросы сотрудничества исторических государств Центральноазиатского региона с регионом Корейского полуострова, расположенным на самой восточной окраине Великого шелкового пути, были областью малоисследованной. Такие проблемы, как выявление источников и научной литературы о взаимосвязи истории Узбекистана и Кореи в древности и средневековье, установление прямого или косвенного сотрудничества между народами двух регионов, экономическое развитие, экономика и социальные отношения.

Ключевые слова: Великий Шелковый путь, Средняя Азия, Тюркская империя, античность, раннее средневековье, Китай. Мавзолеи Согд, Когурё, Силла.

ECONOMIC-CULTURAL RELATIONS OF STATE ASSOCIATIONS IN THE TERRITORY OF UZBEKISTAN WITH KOGURYO AND SILLA STATES

Abstract. This article deals with the question of the interrelationship of the history of Uzbekistan and Korea in ancient and medieval times. One of the urgent issues are conducting research in this direction and revealing the essence of the task. In the world's leading scientific research institutions carried out the diplomatic issues, mutual trade, and cultural exchange through the Great Silk Road which has been well researched, and the results of these studies shed light on the issues of mutual cooperation between the people located in the regions of this transcontinental road from China to Europe. However, until recently, issues of cooperation between the historical states of the Central Asian region with the Korean Peninsula region, which is located at the easternmost end of the Great Silk Road, were an area that was little researched. Problems such as identifying the sources and scientific literature on the interrelationship between the history of Uzbekistan and Korea in the ancient and Middle Ages, the establishment of direct or indirect cooperation between the peoples of the two regions, are of great importance in solving the issues of economic development, economy and social relations of that period.

Key words: *Great Silk Road, Central Asia, Turkic Empire, Antiquity, Early Middle Ages, China, Sughd, Goguryeo, Silla.*

Markaziy Osiyo va Koreya aloqalari tarixiy ildizlari Buyuk ipak yo‘li gullab-yashnagan davrlarga borib tutashuvchi uzoq tarixiy aloqalarga ega. Qadimgi Koreys davlati Sillaning (mil.avv. 57-yil – mil.avv. 668 yil) poytaxti Kenjuda xalqlarimiz o‘rtasidagi o‘zaro madaniy aloqalarning qadimiyligini tasdiqlovchi buyumlar topilgan. Koreya yarim orolining janubida topilgan Markaziy Osiyo bilan Koreya mintaqasi o‘rtasidagi savdo aloqalari bo‘lganligini tasdiqlovchi topilmalardan biri miloddan avvalgi VI-V asrlarda bronzadan yasalgan jangchi haykalchasi hisoblanadi. Y.V.Rtveladzening fikriga ko‘ra, ushbu haykalcha Markaziy Osiyo hududidan Koreyaga olib kelingan. Amudaryo xazinasida (miloddan avvalgi IV-II asrlarga oid zargarlik buyumlaridan iborat kolleksiya, 1877-yilda Vaxsh va Panj daryolarining Amudaryo bilan qo‘shilish joyida topilgan) shunga o‘xshash ellinistik buyumlar topilgan, ular bir-biriga juda o‘xshash (Goyibov, 2022: 53).

Sug‘dshunos B.G‘oyibovning fikricha, milodiy V-VI asrlarda Gvangju (Janubiy Koreya) qabristonidan qazib olingan shisha idishlar ham Sug‘d-Koreya munosabatlarida diqqatga sazovor. Hozirda Seul Milliy Tarix muzeyida saqlanayotgan ushbu shisha idishlar, Koreya olimlari tomonidan Markaziy Osiyodan Koreya yarimoroliga olib kelingan deb aytiladi. Har xil shakldagi jonzotlar va shisha buyumlar orasidagi odamlar tasvirlangan shisha plastinkaning, Zarafshon daryosining yuqori qismidagi Panjikent devor rasmlaridagi shu plastinka bilan bir xil ekanligi diqqatga sazovor. Xalqaro savdoda keng tarqalgan bu idishlar, yuqori sifatli va turli manzaralarni aks ettiradi. Ularning ko‘pi Sug‘dda ishlab chiqarilgan va chet elga sotilgan.

Din va falsafiy qarashlarning tarqalishi ham mintaqalararo munosabatlarda alohida ahamiyatga ega. Ilk o‘rta asrlarda bu jarayon kuchaydi. Sug‘d ko‘plab dinlarga e‘tiqod qiluvchi aholi yashagan va Sug‘dda budda an‘analari sintezi kuzatilgan. Bu jarayonda Sug‘d budda rohiblari muhim rol o‘ynagan. Sug‘d budda rohiblari tomonidan ushbu dinning Buyuk ipak yo‘li bo‘ylab tarqalishi Turfanda topilgan Sug‘d budda hujjatlarida tasdiqlangan (Goyibov, 2022: 54). Vetnam bilan chegaradosh Kanton hududidagi qabristonda topilgan kumush shishaga bitilgan yozuvni Yutaka Yoshida ham Sug‘d yozuvi deb da’vo qilgan. Ushbu plastinka bilan idishlar

Sug‘dda ishlab chiqarilgan va Chanan (Xitoy) orqali Xitoyga va keyin Koreyaga sotilgan. Shuningdek, Sharqiy O‘rta Yer dengizi yoki Rim imperiyasida yasalgan so‘nggi antik davrga oid shisha idishlar ham Koreya yarim oroliga faqat Markaziy Osiyo davlatlari orqaligina kelishi mumkin edi (O‘zbekiston diplomatiyasi tarixi, 2019: 23).

Antik davrda boshlangan savdo-sotiq munosabatlari rivojlanib, ilk o‘rta asrlarda elchilik munosabatlarining ham yo‘lga qo‘yilganligiga guvoh bo‘lishimiz mumkin. Koguryo va g‘arbiy mintaqa, jumladan, bugungi Markaziy Osiyo o‘rtasidagi munosabatlarga oid tadqiqotlar deyarli ko‘p emas (拙著, 1992: 7~20). Mavzuga aloqador yozuvlar va artefaktlar hali ham juda cheklangan, shuning uchun o‘zaro munosabatlar rivojini bir tizimni saqlagan holda yoritish murakkab vazifa hisoblanadi.

O‘zaro munosabatlar ta’siri xatto maishiy hayotda ham aks etdi. Masalan koreyslarning kundalik turmush tarzida foydalanadigan Hosang, ‘호상’ - yig‘iladigan stul Markaziy Osiyo orqali kirib kelgan. Xitoyda Suy va Tan sulolalaridan keyin, G‘arbiy hudud bilan o‘zaro almashinuv tezlashib, Xitoyga ko‘plab Markaziy Osiyo va Fors madaniyati unsurlari kiritildi. Shunga ko‘ra, g‘arbiy mintaqadan o‘zlashtiriladigan turmush tarzidagi buyumlarni, o‘simliklarni ifodalash uchun "Ho" harfi bilan boshlanadigan so‘zlar bilan nomlash odat tusiga kirgan. Masalan oyoqlarini qo‘shib o‘tirish “Hojva”, forscha yig‘ma stul esa “Hosang” deb atalgan.

Hogva , 호과: G‘arbdan keltirilgan o‘simlik. Min sulolasi davridagi Li Shi-Jinning "Bonjokangmok" (28-jild) asariga ko‘ra, Hogva hozirgi “Huanggwa”, bodring nomi bilan tanilgan. Bodring antik asrlardayoq Markaziy Osiyoda yetishtirilgan. Xan sulolasi davrida Chjan Syanning G‘arbiga qilgan safari chog‘ida urug‘lar olib kelingani aytiladi (정수일, 2013: 933).

Hodo, 호도: G‘arbdan keltirilgan o‘simlik. Seojin Janghvanga ko‘ra, Xan sulolasining kuchaygan davrida Chjan Syan G‘arbiga sayohat qilganida hodo (yong‘oq) urug‘ini olib kelgani aytiladi. "Tayepeongeoram" (971-jild) ham yong‘oqning kelib chiqish joyi Gangho ekanligini ta’kidlaydi. Ushbu kitobda uning birinchi marta Szin sulolasi davrida yetishtirilgani va asta-sekin ko‘paytirilganligi haqida ma’lumotlar mavjud (정수일, 2013: 934). Shuningdek, qovoq – Koreyada ko‘p iste’mol qilinadigan sabzavot turlaridan biri Hobak, 호박 瓠, qovoq hisoblanadi. Qadimgi Finikiyaliklar va Rimliklar tomonidan juda manzur ko‘rilgan. Asosan Boltiq dengizi mintaqasida yetishtirilgan bo‘lib, Finikiya davridan boshlab shimolda Boltiq dengizidan Markaziy Yevropa va Konstantinopol orqali Misrdagi Iskandariyagacha bo‘lgan barcha yo‘nalishlarda savdo mahsuloti sifatida ko‘p miqdorda sotilgan (정수일, 2013: 936).

Arxeologlar tomonidan Shimoliy Koreyaning Pxenyan va Nampo shaharlarida hamda Koreyaga chegaradosh Xitoy hududlaridan Koguryo maqbaralari majmuasi topib o‘rganilgan. Biz o‘rganayotgan IV- VII asrlarda Koguryo kuchli va gullab-yashnagan mamlakat edi. Shunday ekan, ushbu farovonlik butun Koguryo jamiyatiga ta’sir qilgan va uning iqtisodi, madaniyati gullab-yashnagan. Koguryo maqbaralari majmuasiga tegishli 63 ta alohida maqbaralar aniqlanib, tadqiq etilgan. Majmuada uchraydigan devoriy suratlar Markaziy Osiyo xalqlarining Koreya yarim oroli aholisi bilan iqtisodiy va madaniy aloqalari ilk o‘rta asrlardayoq o‘rnatilganligidan darak beradi.

Koguryoning dasht yo‘li va Shimoliy Xitoy yo‘li orqali savdo diplomatik almashinuvi V-asrning birinchi yarmida shimoli-sharqiy Osiyoda Koguryo ta’siri kuchayganidan keyin yanada rivoj topgan va bu jarayon bir asrdan ko‘proq vaqt davom etgan.

Koguryo va Markaziy Osiyo, Hindiston va G‘arbiy Osiyo xalqlari o‘rtasidagi madaniy almashinuv dasht yo‘llaridan, shuningdek, Shimoliy Xitoy orqali Ipak yo‘lining ichki tarmog‘i orqali amalga oshirilgan.

V-VI asrlarda hukmronlik qilgan Shimoliy Xitoy sulolalari hududiga Koguryodan elchilar tez-tez jo‘natilgan. Shu bilan birga elchilarning Mo‘g‘uliston, Turk xoqonligiga ham yuborilganligini antik davr oxiri va ilk o‘rta asrlarga oid maqbaralarga chizilgan suratlardan bilib olishimiz mumkin (Kwon Young-pil, 1997: 3-28).

Koguryo maqbaralariga chizilgan devoriy suratlar syujetlari orasida Shimoliy Xitoyga xos bo‘lmagan deb taxmin qilinadigan xususiyatlar va surat chizish texnikalari mavjudligini hisobga olsak, bu haqiqatdan ham to‘g‘ri. Shu nuqtai nazardan, Koguryoning Jian hududidagi IV-VII asrlarga oid maqbaralar devorlariga chizilgan suratlar Koguryoning Ipak yo‘li orqali Markaziy Osiyo bilan olib borgan madaniy almashinuv jarayonini aks ettirgani bilan juda muhimdir.

Har ikki mintaqada kechgan tarixiy jarayonlarni rekonstruksiya qilishda me‘moriy obida va tarixiy yodgorliklarning o‘rni beqiyos. Masalan, 553-yilda Turk imperiyasi asoschisining dafn marosimiga Koguryo hukmdori o‘z ta‘ziasini bildirish uchun maxsus elchilar guruhini yuborgani Bokli, ya‘ni Qultegin bitik toshida eslatib o‘tiladi (정수일: 270). Bu Koguryoning shu davrdagi qudrati va o‘sha davrdagi ikki davlat o‘rtasidagi munosabatlarni isbotlovchi kuchli dalil bo‘la oladi. Ushbu misollardan ko‘rinib turibdiki, tarixiy obidalar va yodgorliklar turli zamon va makondan ham oshib ketadigan chuqur tarixiy ma‘noga ega bo‘lgani uchun ularni jiddiy tadqiq etish bugungi kun tarixchilar zimmasidagi muhim vazifadir. Shuningdek, yozma va arxeologik manbalar Markaziy Osiyoliklarning Silla davlati bilan ham o‘zaro aloqalar o‘rnatganligini tasdiqlaydi.

Markaziy Osiyo xalqlari va Koreya yarim orolidagi iqtisodiy va madaniy aloqalar Silla davrida ham davom etgan. Silla xo‘jalik madaniyatining shimol yoki g‘arb ta‘sirini o‘zida kuchli aks ettirishi Silla san‘atining xususiyatlaridan biri sifatida ta‘kidlangan. Silla madaniyatiga ko‘chmanchi xalq bo‘lgan skiflar ham o‘ziga xos ta‘sir eta olgan deyishimiz mumkin. Ma‘lumki skiflar Qora dengizning shimoliy-g‘arbiy hududlaridan to‘ shimoliy-sharqiy Xitoygacha cho‘zilgan dashtlarda (Dunay va Don, Dnepr va Dnestr quyi havzalari, Azov va Qrim dashtlari, Quyi Volga, Qozog‘iston cho‘llari, Janubiy-Sharqiy Ural, Tog‘li Oltoy, Janubiy Sibir dashtlari) ko‘chmanchi chorvachilik bilan shug‘ullanuvchi qabilalar edi (Граков, 1971: 13-33). Ularning xo‘jalik va etnomadaniy hayoti, kundalik turmush tarzini aks ettirgan buyumlar Koreyadan ham topilgan. Skif san‘atining o‘ziga xos xususiyati buyumlarga hayvon naqshlarini chizishdir (Смирнов, 1966 : 158-160). Skiflar madaniyatining Qora dengiz bo‘ylaridan uzoq Koreya yarim oroli hududlariga qadar tarqalganligini arxeologik materiallar tasdiqlaydi. Ushbu hayvon naqshlari tushirilgan buyumlarga misol sifatida Yeoun-dong, Yeongcheon shahridan qazib olingan bronzadan yasalgan ot, yo‘lbars shaklidagi haykalchalarni keltirish mumkin. Bundan tashqari, Cheonmachong maqbarasidan qazib olingan nayza, Cheonmado va Silla sopol idishlarida tasvirlangan nayza ham skif dunyosiga aloqador deb hisoblanadi (최광식, 2013: 34).

Boshqa tomondan, g‘arbiy mintaqaning madaniy ta‘siri Silla san‘atida ham kuchli namoyon bo‘ladi. Uch qirollik davridagi Silla qabrlaridan olingan qabr buyumlari bunga yorqin misoldir. Masalan, Xvannamdayechong qabridan qazilgan shisha idishlar va metall hunarmandchilik buyumlarini keltirishimiz mumkin. Xvannamdayechong maqbarasi Xvannam-dong, Kyonju shahrida joylashgan katta qabr bo‘lib, 1973-1975 yillarda Koreyaning Madaniy meros tadqiqot instituti olimlari tomonidan qazib o‘rganilgan. Ushbu qabr o‘zining ulkan hajmi va ko‘p miqdordagi qabr buyumlari, jumladan, ajoyib oltin taqinchoqlari tufayli mahalliy va xalqaro ilmiy doiralarda katta qiziqish uyg‘otdi. Bu qo‘shaloq qabr bo‘lib, qabrlar shimol va janubda bir-biriga yonma-yon joylashgan, avval janubiy qabr, keyin shimoliy qabr paydo bo‘lgan. Qabr usti toshlar

bilan o‘ralgan bo‘lib, janubiy tepalikda erkak kishi, shimoliy tepalikda esa ayol kishi dafn etilgan. Shimoli-janubiy uzunligi 120 m, sharqiy-g‘arbiy diametri 80 m, balandligi janubda 21,9 m, shimolda 22,6 m. Uning kattaligi va hashamatiga qaraganda, u podsho qabri ekanligi aniq bo‘ladi.

Xvannamdayechongdagi janubiy qabrdan yettita va shimoliy qabrdan to‘rtta shisha buyumlar qazib olingan. Va ulardan 5 tasi (janubiy qabrdagi uchtasi va shimoliy qabrdagi ikkitasi) Buyuk ipak yo‘li savdo mahsulotlari, deb hisoblanadi. Janubdagi qabrdan qazilgan shishaning tasmlari va buyumning tepa qismi Vizantiya davrida Suriya-Falastin hududida tayyorlangani aytiladi (Шапова, 1998: 34-64).

Ayni paytda, shimoliy qabrdan qazib olingan shisha Sosoniylar davriga tegishli va naqshli shisha idish Yevropadagi mashhur Rim shishasi ekanligiga ishoniladi. Bundan tashqari, Xvannam qabridan katta hajmdagi shisha munchoqlar qazib olindi. Shisha munchoqlarning kelib chiqish joyini aniqlash qiyin bo‘lsa-da, shimoliy qabrdagi turli-tuman shisha munchoqlar mamlakatdan tashqarida yasalgani ko‘rinadi. Adabiyotlarda keltirilishicha, xuddi shunga o‘xshash shisha munchoqlar Yaponiyaning Nara prefekturasi Niizava Sensuka shahridagi 126-maqbardan qazib olingan bo‘lib, Maripgan davrida Ipak yo‘li nafaqat Silla, balki Yaponiya bilan ham bog‘langanligini ko‘rsatadi (최광식, 2013: 34). Agar boshqacha yondoshadigan bo‘lsak, bu san‘at asarlariga qarab Silla va G‘arb o‘rtasida Ipak yo‘lidagi to‘g‘ridan-to‘g‘ri almashinuv bo‘lgan, degan xulosaga kela olmaymiz. Biroq, boshqa tarixiy manbalar va arxeologik yodgorliklarda Silla Buyuk ipak yo‘lidagi mamlakatlar bilan tanish bo‘lganligini ko‘rishimiz mumkin. Tarixiy manbalarni o‘rganganda Markaziy Osiyo va Silla Xitoy orqali aloqa qilgani yanada oydinlashadi.

VIII asrning boshlarida Fors va Xuroson kuchlarini o‘z armiyasi safiga birlashtirgan arablar Movarounnahr yerlariga bostirib kiradi. O‘ziga nisbatan bir necha barobar kuchli dushmanga teng kela olmay mahalliy davlatlar birin-ketin mag‘lubiyatga uchray boshlaydi. Arablar tomonidan olib borilgan istilochilik siyosati avj olgan sharoitda mahalliy xalqlarning ma‘lum bir qismi xorijiy davlatlar hududida boshpana topishga majbur bo‘ladilar. Ayniqsa, chet el bilan yaqindan aloqada bo‘lgan badavlat dehqonlar va boy savdogarlar bu ishni uddasidan tezroq chiqadilar.

Ma‘lumki, Xitoyning bir necha shaharlari va Silla (Koreya) davlati poytaxti Kenchjuda sug‘d-turk savdogarlarining qarorgohlari bo‘lgan. Shuning uchun arablar bosqini davrida sug‘d-turk aristokratlarining ma‘lum bir qismi birinchi navbatda Xitoy va Silla davlatlarida doimiy boshpana topadilar. Ulardan ba‘zilari, keyinchalik Xitoy imperatori va Silla qirollari xizmatida bo‘lib, alohida hurmat va e‘tiborga sazovor bo‘lgan bo‘lishi mumkin. Bunga Silla qirollari qabri oldidan topilgan haykallar ichida sug‘d va turk zodagonlari vakillariga tegishli haykallarning mavjudligi guvohlik beradi (Анарбаев, 2016: 23-29).

Sillaning 38 qirolli Wonseog (785-798) qabri oldidan topilgan 4 ta granitdan tayyorlangan haykalning 2 tasi O‘rta Osiyolik etnik guruhga tegishli (Анарбаев, 2013: 5-6). Ularning biri qirol mozoriga qaraganda o‘ng tomonda, ikkinchisi chap tomonda. O‘ng tomondagi haykal soqolli erkak kishi bo‘lib, boshini chap tomonga biroz burib turibdi. Antropologik nuqtai-nazardan yuzi yevropoid qiyofada. U chap qo‘lida hassaga o‘xshash predmetni ushlab, o‘ng qo‘lini musht qilgan holda bukib, ko‘kragiga qo‘yib turibdi. Bosh kiyimsiz, sochi orqaga taralib, maxsus bog‘ich bilan peshonasidan olib, orqaga boylangan. Bog‘ichning ikki uchi orqada sochga o‘xshab osilib, yelkasiga tushib turibdi. Ustidagi kiyimi uzun, tovonigacha yetgan, ikki tomoni oyog‘ini tepa qismidan to pastigacha kesilgan, ochiq. Belida charm kamar, unga o‘ng tomondan yumaloq ko‘rinishdagi hamyon, chap tomondan charm lenta osilgan. Haykal ustidagi kostyum kompleksiga ichki ko‘ylak, shim va etik ham kiradi.

Ikkinchi haykal ham soqolli erkak kishi, bosh kiyimsiz yevropoid qiyofada bo‘lib, birinchi haykaldan farqi, boshi o‘ng tomonga biroz burilgan. Soqoli birinchi haykalnikidan uzunroq. O‘ng qo‘lida hassaga o‘xshash predmetni ushlab, chap qo‘lini musht qilgan holda bukib, ko‘kragiga qo‘yib turibdi. Belida charm kamar-belbog‘. Bu yerda, birinchi haykaldan farq qilgan holda, hamyon kamar-belbog‘ning chap tomoniga osilgan, o‘ng tomonda charm lenta osilib turibdi. Haykalning qolgan atributlari birinchi haykalnikiga o‘xshash (Анарбаев, 2016: 23-29).

Ushbu kostyumga o‘xshash kiyimlar Sug‘d, Baqtriya va Xorazmda miloddan avvalgi I-milodiy eraning III asrlarda keng tarqalgan. Kushon podsholarining ustida ham shunday kostyumlarni ko‘rish mumkin. Ayniqsa, VI-VII asrlarga mansub Panjikent devoriy rasmlarda bunga o‘xshash kostyumlarni ko‘p uchraydi. Qiyosiy tahlil qilish natijasida quyidagi xulosaga kelish mumkin. Kostyumning tikilishi va umumiy ko‘rinishida yuz-ikki yuz yil ichida sezilarli o‘zgarishlar sodir bo‘lmaydi. Lekin, kostyum kompleksidagi predmetlarda ba‘zi bir o‘zgarishlarni ko‘rsa bo‘ladi (Анарбаев, 2016: 23-29). Masalan, VI-VII asr boshlariga mansub Panjikent devoriy rasmlarda belbog‘dagi hamyonning asosiy qismi to‘rtburchak, faqat birgina sur‘atda hamyonning tag qismi yarim yumaloq ko‘rinishda tasvirlangan, xolos. VII asrning o‘rtalari va uning ikkinchi yarmiga oid Afrosiyob devoriy rasmlaridagi hamyonlarning asosiy qismi yumaloq ko‘rinishda tasvirlangan. Faqat ikki rasmda hamyon to‘rtburchak ko‘rinishda tasvirlangan.

Ikkinchi obyekt bu Sillaning 42 qirolining qabri va uning oldidagi haykallar majmuasi hisoblanadi. Qirol Hyeungdeok 826-836 -yillarda hukmronlik qilgan. Haykallar odam bo‘yidan baland bo‘lib, yuqorida tilga olingan haykallarga o‘xshash stilda yasalgan. Qirol qabriga qaraganda o‘ng tomondagi haykal, avvalgi haykallardan farqi, soqol-mo‘ylovi olingan. Ustidagi kostyumi avvalgi haykallardagi kostyumlarga o‘xshab haykalning tovonigacha tushib turibdi, ikki yoni kesilgan-ochiq. Yenglari shimarilgan. Chap qo‘lida hassaga o‘xshash predmetni ushlagan. O‘ng qo‘lini musht qilib, ko‘kragida ushlab turibdi. Bosh kiyimi yo‘q, sochi orqaga taralgan bo‘lib, maxsus bog‘ich bilan peshonasidan olib, orqasiga gul band ko‘rinishida tugilgan. Bog‘ichning ikki uchi o‘rilgan ikki soch ko‘rinishida orqasida beligacha osilib turibdi. Haykalning belida kamar-belbog‘. O‘ng tomonda xanjar osilgan, chap tomonda esa yumaloq ko‘rinishda hamyon va lentasimon predmet osilgan. Haykalning oyog‘idagi etikka shimning pastki qismi kirgizilgan (『韓國衣服의 類型과 樣式, 1987: 156).

Tahlillarga qaraganda, o‘ng tomondagi haykalning yuzi oz bo‘lsada kengroq, burni ham nisbatan keng. Chap tomondagi haykalning burni qirraliroq bo‘lib, yuzining ko‘rinishidan yoshroqqa o‘xshaydi. Haykallarning antropologik qiyofasi yevropoid irqining ikki daryo oralig‘i tipiga mansub bo‘lib, etnik jihatdan turkiydir.

Xitoyning Shansi viloyati poytaxti Sian xalqaro aeroporti yaqinidagi Tan dinastiyasi davriga (aniqrog‘i VII asrning ikkinchi yarmi—VIII asrni boshlari) oid mavzoleyda olib borilgan arxeologik qazishmalarda ham toshdan yasalgan haykallar topilgan. Bu haykallar to‘liq saqlanmagan. Bu yerda ham yuqorida tilga olingan belbog‘ va unga osilgan hamyonni ko‘rish mumkin. Shuning uchun ushbu haykallarni ham Tan sulolasi davlat idoralarida xizmat qilgan, kelib chiqishi sug‘dlik, toshkentlik va farg‘onalik tarixiy shaxslarga atab o‘rnatilgan yodgorlik, deyish mumkin.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, o‘zaro do‘stona munosabatlarning tarixiy ildizlarini ilmiy asoslashda antik va o‘rta asrlarda O‘zbekiston hududidagi davlatlarning Koreya davlatlari bilan madaniy, savdo va diplomatik munosabatlarni yozma va arxeologik manbalar asosida tadqiq etish, o‘rganish muhimdir. Antik va o‘rta asrlarda O‘zbekiston hamda Koreya

tarixining o‘zaro aloqadorligi masalasi O‘zbekiston tarixining to‘liq o‘rganilmagan va aksariyat hollarda umumiy qarashlardan iborat tarixiy ma’lumotlar bilan cheklanib qolgan tadqiqot yo‘nalishi hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishda tadqiqot olib borish, masalaning tub mohiyatini ochib berish dolzarb ishlardan biridir.

Iqtiboslar/Сноски/References

1. Анарбаев А. Араблар босқини ва суғд-турк зодогонларининг тақдири. Ўзбекистон Археологияси. 2016. № 2 б-23-29
2. Анарбаев А. Ўзбекистан и Корея (Силла) на Великом Шелковом пути // Another of the Silk Road. Korea Silk Road Project. Geong Gi, 2013. P. 5-6,
3. Граков Б. Н., Скифы. М.1971. С.13-33.
4. Смирнов П. Скифы. -Москва: Наука, 1966. -158-160 с.
5. Щапова ЮЛ. Византийское стекло. Очерки истории. Москва: Эдиториал УРСС, 1998. С. 34-64.
6. Ўзбекистон дипломатияси тарихи (6-жилд). -Тошкент: “O‘zbekiston”. 2019. Б.23.
7. Goyibov B. On the History of Early Medieval Sughd-Korean Relations. UNESCO ICDH NEWSLETTER. 2022. Vol 4. P.53.
8. Kwon Young-pil. The Art of Silk Road: The Art of Silk Road From Central Asia to Korea. Sol, 1997.2.10. P.3-28
9. 정수일. 고선지의 석국(石國)원정 현장고증. 270.
10. 최광식. 실크로드와 한국 문화. 나남. 2013. 34 p
- 高福男, 『韓國衣服의 類型과 樣式』, 集文堂, 1987, 155~156쪽 참고
- 拙著, 『新羅·西域交流史』, 단국대학출판부, 1992, 7~20
- 정수일, 『실크로드 사전』. 서울 : 창비, 2013 . P. 933

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
2. Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone and e-mail address of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in Uzbek, Turkish and English.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
3. The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
4. Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
5. Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
6. Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

**“TURKOLOGIK
TADQIQOTLAR” XALQARO
JURNALINING AXBOROT
XATI**

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o‘tkazilgan sammitida ko‘zda tutilgan o‘zaro aloqalarni jadallashtirish bo‘yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O‘zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,15 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otaismi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, respublika, telefoni va e-mail adresi to‘liq keltirilishi kerak.
 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
 5. Har bir maqola boshida o‘zbek, turk va ingliz tillarida annotatsiya bo‘lishi lozim.
 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoscalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и внизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, телефон и адрес электронной почты автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи должна быть аннотация на узбекском, турецком и английском языках.
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нереконмендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütün olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon ve e-posta adresi eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında Özbekçe, Türkçe ve İngilizce özet bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Prof. J.Eltazarov

Musahhih va texnik muharrir:

R. Shokirov

ISSN 2992-9229

2024-yil 20-mayda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2024-yil 24-mayda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozı. Shartlı bosma tabog‘ı –9.

Adadı 20 nusxa. Buyurtma № 145

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229